

OSAAVA KANSALAIPOISTON TUNTIOPETTAJA OPPIMISYMPÄRISTÖÄ RAKENTAMASSA

SVV-seminaari Tampere 18.-19.1.2013

Päivi Majoinen

TUTKIMUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT

- Kansalaisopistoissa paljon tuntiopettajia, jopa 80 % opetuksesta hoidetaan tuntiopettajavoimin
- Valtaosa tuntiopettajista on vailla muodollista opettajakelpoisuutta
- Opiskelijoiden antama palaute tuntiopettajille erinomaista
- Koulutuksen arviointineuvoston julkaisussa Vapaan sivistystyön henkilöstön osaaminen ja pätevyys(2009): Kansalaisopistojen tuntiopettajien pedagogisen kelpoisuuden puuttumisen lisäksi heikkoudet olivat aikuispedagogiikan tuntemuksessa, verkkopedagogisissa taidoissa ja monikulttuurisuus osaamisessa.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

- Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää niitä tekijöitä, jotka tekevät kansalaisopiston tuntiopettajasta osaavan opettajan ja oppimisympäristön rakentajan. Etsin myös yhteisiä määritelmiä hyvälle, osaavalle tuntiopettajalle.
- Tutkin tuntiopettajien kirjoitelmia tuntiopettajuudestaan ja etsin niistä yhteisiä teemoja. Havainnoin tuntiopettajien luokkatilanteita, taltion tilanteet ja teen vielä taltiontien avulla syventäviä haastatteluja.

TUTKIMUSONGELMAT

- Mistä tekijöistä tuntiopettajien osaaminen oppimisympäristön rakentajana koostuu?
- Mitä on sellainen osaaminen, joka kannattaa huomata ja joka voisi toimia mallina myös muille tuntiopettajille?

VALITUT TUTKIMUSMENETELMÄT

- Sisällönanalyysi: aineistolähtöinen sisällönanalyysi jaetaan kolmeen osaan: aineiston redusointi eli pelkistäminen (pilkotaan osiin tai tiivistetään), klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka pohjalta luodaan teoreettinen käsitteistö
- Stimulated recall – opettajan pedagogisen ajattelun ja tutkimuksen menetelmä: haastattelu suoritetaan toiminnan jälkeen tilanteeseen liittyvää virikettä apuna käyttäen.

TUNTIOPETTAJIEN OSAAMINEN

- Osaaminen terminä epämääräinen: liittyy termeihin kvalifikaatiot, kompetenssi ja ammattitaito
- Opettajan tiedot, taidot, kyvyt, valmiudet ja asenteet
- Yksilön ja/tai organisaation osaaminen ?
- Yhteiskunnan muutos on osa kansalaisopistojen arkipäivää. Miten se näkyy tuntiopettajien luokkatilanteessa ja osaamisvaatimuksissa vai näkyykö se lainkaan?

OPPIMISYMPÄRISTÖN NÄKÖKULMA

- Osaava opettaja rakentaa oppimisympäristöä aktiivisesti huomioiden siinä monta erilaista näkökulmaa
- Näitä oppimisympäristön jäsennystapoja ovat viiteen näkökulmaan jaettuna **fyysinen** (tila), **paikallinen** (paikka tai alue), **sosiaalinen** (ilmapiiri, vuorovaikutteisuus), **teknologinen** (tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen) sekä **didaktinen** (ympäristön oppimista edistävä vaikutus, keskiössä mm. oppimateriaalit, didaktiset ja pedagogiset haasteet). (Manninen ym., 2007).

PALAUTEAINEISTO TUNTIOPETTAJIEN ITSEARVIOINTI

- Opiston omana kehittämistyönä v. 2010 opettajat (N=41) vastasivat kyselyyn, jonka kysymykset ovat verrannollisia opiskelijoiden palautelomakkeeseen.
- Opettajailta kyseltiin mm. kurssin käytänteiden toimivuudesta, opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen liittyviä kysymyksiä sekä opetusryhmän toimivuuteen liittyviä asioita.
- Vastaukset olivat linjassa opettajan ja opiskelijoiden vastausten vertailussa, ainoastaan ryhmän tavoitteiden toteutumisen ja opiskelijoiden henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumisen välillä oli vastauksissa eroa.

TUNTIOPETTAJILLE ASETETUT KYSYMYKSET KIRJOITELMIIN

Mitä on mielestäsi hyvä oppiminen?

Mistä tekijöistä hyvä opiskelutilanne koostuu?

Mitä on mielestäsi ”hyvä opetus”, eli miten opettajan rakennat ja toteutat tällaisen hyvän opiskelutilanteen opiskelijoillesi?

- Kirjoitelmien vastaajiksi valitsin ilman opettajakoulutusta olevia tuntiopettajia (n=12)
- Mukana kielten, musiikin, liikunnan, kädentaiteiden, kuvataiteen, tietotekniikan, teatteritaiteen ja ensiavun opettajia
- Videointeihin perustuvat stimulated recall - haastattelut samoille opettajille (n=12)

- Vastauksissa nousi esiin mm. oppimisympäristöön, osaamiseen ja osallisuuteen liittyviä kommentteja:
- Oppimisympäristö

Fyysinen näkökulma: viihtyisä tila, sopiva lämpö, riittävä tuuletus

Sosiaalinen näkökulma: korostui opiskelijan ja opettajan hyvä vuorovaikutus, oppimisen ilo ja yhteistyö, oppimisen turvallisuus ja ilmapiirin kannustavuus,

Tekninen näkökulma: internetin hyödyntämien, äly-taulu, dokumenttikameran käyttö

Paikallinen näkökulma: lähipalveluna toimiminen

Didaktinen näkökulma: opettajan ammattitaito ja osaaminen, oikeat materiaalit, opiskelijälähtöisyys opetuksessa

○ Osaaminen

Substanssiosaaminen:

Ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvät asiat

Pedagoginen osaaminen

- Opetuksen suunnitteluun liittyvät asiat
- Opetuksen monipuolisuus
- Opiskelijälähtöisyys
- Vuorovaikutteisuus

ESIMERKKEJÄ

- Pysin laukaisemaan jännitykset esim. huumorin avulla, keskustelulla, ryhmätöillä, Tuntosarvet oltava koko ajan herkkinä
- Pysin kohtelemaan kaikkia tasa-arvoisesti, ja kunnioittamaan jokaista yksilönä. Lähtökohtana on opiskelijat ja heidän harrastuksensa.
- Olen opettajana läsnä tilanteessa, luon oppimistilanteelle ”raamit”, kohtaan opiskelijat avoimesti ja tasapuolisesti, olen valmistautunut tunnille riittävästi, autan opiskelijoita ryhmäytymään erilaisten harjoitteiden avulla, kunnioitan opiskelijoiden yksilöllisyyttä

- valmistelen oppimistilanteet etukäteen huomioiden kunkin opiskelijan yksilölliset tarpeet,
- yksilöt huomioiden, jokainen soittaa omalla tasollaan, tämä ei ole kilpailua
- oppimisympäristö on niin tärkeä tekijä, joka jo ovelta sisään astuttaessa luo sen tunteen että tänne on kiva tulla ja olla. Rauhallinen ja ystävällinen ja kannustava kokonaistunnelma on se mihin aina pyrin.

TUTKIMUKSEN ETENEMINEN

- Videoinnit käynnistyvät tammikuussa 2013
- Haastattelut videointien pohjalta kevät 2013
- Sisällönanalyysi kevät 2013-2014

